

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2005)

3ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ

Παραδοσιακά μουσικά όργανα από όλο το κόσμο.
Ένα μουσικό ταξίδι στις 5 ηπείρους με μερικά κλικ. Διαθεματική προσέγγιση με τη χρήση Η/Υ

Κωνσταντίνα Ανδρεάκου

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ανδρεάκου Κ. (2024). Παραδοσιακά μουσικά όργανα από όλο το κόσμο. Ένα μουσικό ταξίδι στις 5 ηπείρους με μερικά κλικ. Διαθεματική προσέγγιση με τη χρήση Η/Υ. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 695–701. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/6381>

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΑΠΟ ΟΛΟ ΤΟ ΚΟΣΜΟ. ΕΝΑ ΜΟΥΣΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΙΣ 5 ΗΠΕΙΡΟΥΣ ΜΕ ΜΕΡΙΚΑ ΚΛΙΚ. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ Η/Υ

Ανδρεάκου Κωνσταντίνα
Καθηγήτρια μουσικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
E-mail: konaparos@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αφορά διαθεματική προσέγγιση διδασκαλίας της μουσικής, προσεγγίζοντας θέματα από το μάθημα της γεωγραφίας της Ε' τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Χρησιμοποιείται η εφαρμογή Power Point της Microsoft, η οποία επιτρέπει, μέσω της χρήσης συνδέσμων, την πλοήγηση των μαθητών σε διάφορα μέρη της γης, και την γνωριμία τους με τα τοπικά παραδοσιακά μουσικά όργανα. Η αξιολόγηση του μαθητή γίνεται μέσω φύλλων εργασίας στο Microworlds Pro, τα οποία καλείται να συμπληρώσει, συλλέγοντας πληροφορίες από την πλοήγησή του στο πρόγραμμα. Τελικός στόχος είναι η συνειδητοποίηση της οικουμενικότητας της μουσικής, αλλά και η εξοικείωση με τους Η/Υ, μέσω της διασκέδασης και της ευχαρίστησης που προσφέρει στους μαθητές, η χρήση υπολογιστών.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: *διδακτική μουσικής, εκπαιδευτικό λογισμικό, παράδοση, μουσικά όργανα*

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Το πέρασμα στον 21^ο αιώνα σηματοδοτήθηκε από πολύ σημαντικές εξελίξεις σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ο οικονομικός, ο πολιτικός και κοινωνικός τομέας διαφοροποιήθηκαν, δημιουργώντας μία κοινωνία με πολλές απαιτήσεις για τους πολίτες της. Ένα από τα χαρακτηριστικά αυτής της κοινωνίας είναι η παραγωγή, η διακίνηση και η ανταλλαγή τεράστιου όγκου πληροφοριών και γνώσεων μέσω των νέων Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

Οι ΤΠΕ σήμερα, έχουν εισβάλει σε όλους τους χώρους της κοινωνικής δράσης. Από τις πολύ απλές συναλλαγές, μέχρι εξειδικευμένα επιστημονικά προγράμματα. Και από απλή επικοινωνία, μέχρι συνδιαλλαγή από το ένα ως το άλλο μέρος του πλανήτη. Ταυτόχρονα οι ΤΠΕ δεν μένουν στάσιμες, αλλά εξελίσσονται και αναπτύσσονται με γρήγορους ρυθμούς δημιουργώντας ταχύτατες, ραγδαίες και πολύ σημαντικές εξελίξεις. Οι επιδράσεις τους αφορούν όλη την κοινωνία και συνεπώς και την εκπαίδευση.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Σε πολλές χώρες η εκπαιδευτική πολιτική έχει προχωρήσει στην υιοθέτηση μεθόδων και προγραμμάτων πληροφορικής και σχεδόν παντού καταβάλλεται προσπάθεια, διεύρυνσης των εφαρμογών των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Στην Ελλάδα η Πληροφορική έχει ενταχθεί στο αναλυτικό πρόγραμμα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί δραστηριότητα στις ώρες λειτουργίας του ολοήμερου σχολείου με τίτλο «Νέες Τεχνολογίες». Ταυτόχρονα έχουν ξεκινήσει προγράμματα εξοπλισμού των σχολείων με Η/Υ, καθώς επίσης και προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ. Άτυπα αρκετοί εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ σε δραστηριότητες της διδασκαλίας τους, όταν οι δυνατότητες της σχολικής μονάδας το επιτρέπουν.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Η μουσική ως μάθημα έχει ορισμένες ιδιαιτερότητες. Οι ιδιαιτερότητες αυτές αφορούν στη θέση του μαθήματος στο αναλυτικό πρόγραμμα και στο περιεχόμενό του. Πιο συγκεκριμένα:

Το μάθημα της Μουσικής είναι ένα μονόωρο μάθημα. Ο εκπαιδευτικός, θα πρέπει να είναι συγκεκριμένος, περιεκτικός και συνοπτικός, στην διδασκαλία του, προκειμένου να μπορέσει να καλύψει τη διδακτέα ύλη. Ακόμη θα πρέπει να αξιοποιήσει το διδακτικό του χρόνο, επενδύοντας μουσικά τις σχολικές γιορτές και εκδηλώσεις.

Ο ήχος είναι το κύριο συστατικό και θέμα του μαθήματος. Άλλωστε μουσική είναι η οργάνωση των ήχων. Αν στόχος της εκπαίδευσης είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών, απέναντι στη μουσική, τότε οφείλει να παρέχει εκείνα τα μέσα, τα οποία που θα κάνουν εφικτό αυτό το στόχο. Τα μέσα αυτά έχουν να κάνουν με την παραγωγή ήχου, είτε αναφορικά με την εκτέλεση και ερμηνεία της μουσικής (φωνή, μουσικά όργανα), είτε με την μουσική ακρόαση (κασετόφωνα, cd player).

Η επαφή του μαθητή με τις άμεσες πηγές παραγωγής ήχου, είναι πρωταρχική και αναντικατάστατη. Η χρήση των ΤΠΕ μπορεί να έχει αλλάξει ορισμένες πτυχές της μουσικής παραγωγής, αλλά η χρησιμοποίηση της φωνής και των μουσικών οργάνων για τη μουσική ερμηνεία και εκτέλεση παραμένει η ίδια. Αν στο μέλλον αντικατασταθεί και ο ανθρώπινος παράγοντας, δηλαδή οι ίδιοι οι ερμηνευτές, από πιστά δείγματα ηλεκτρονικού ήχου, - κάτι που έχει ήδη εισχωρήσει στο τομέα της σύνθεσης - θα φανεί στο μέλλον. Τα σημερινά δεδομένα, κρατούν αυτό το κομμάτι της ανθρώπινης έκφρασης, αναλλοίωτο και πιθανόν για αρκετά ακόμα χρόνια.

Παρόλα αυτά η χρήση Η/Υ σε συγκεκριμένες διδασκαλίες στη μουσική τάξη, μπορεί να είναι και ενδιαφέρουσα για τους μαθητές ειδικά αν περιλαμβάνεται παιχνίδι, αλλά και πολύ εξυπηρετική για την οργάνωση της διδασκαλίας από τον ίδιο το δάσκαλο.

ΓΙΑΤΙ Η ΧΡΗΣΗ Η/Υ

Η ενασχόληση των παιδιών της ηλικίας του δημοτικού, με παιχνίδια στον Η/Υ, είναι πλέον γεγονός τα τελευταία χρόνια. Τα παιδιά είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένα με αυτού του είδους τα παιχνίδια, τα οποία ξέρουν να τα χειρίζονται, με εξαιρετική ταχύτητα και ικανότητα. Για τα ίδια είναι ευχαρίστηση και διασκέδαση. Δεν θα ασχοληθούμε εδώ με τα αρνητικά για τον ψυχισμό του παιδιού αυτού του τρόπου παιχνιδιού, ή για το περιεχόμενο αυτών των παιχνιδιών. Αυτό που μας ενδιαφέρει, είναι το πώς το σχολείο θα χρησιμοποιήσει τα καινούργια δεδομένα, που έχουν να κάνουν με τη χρήση των (ΤΠΕ). Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι ο θεσμός του σχολείου για να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος αυτής της κοινωνίας και ζωντανό κύτταρό της οφείλει να προσαρμοστεί σε οποιεσδήποτε αλλαγές.

Γι' αυτό το λόγο το σχολείο μπορεί να εκμεταλλευτεί τη λαχτάρα των μαθητών για τη χρήση αυτών των μέσων και η ευχαρίστηση και η διασκέδαση με τον κατάλληλο σχεδιασμό να οδηγήσει σε γνώση.

Παράλληλα ο προτεινόμενος τρόπος οργάνωσης της διδασκαλίας για το συγκεκριμένο μάθημα από το δάσκαλο, περιλαμβάνει πολλά πλεονεκτήματα. Στην πραγματικότητα αυτά είναι τα ίδια με όλους τους χώρους στους οποίους χρησιμοποιούνται οι ΤΠΕ

- Χαμηλό κόστος
- Ελαχιστοποίηση του χρόνου ενασχόλησης (διδακτικού)
- Συνδυασμός οπτικοακουστικών μέσων
- Απεριόριστες δυνατότητες αλληλεπίδρασης

Σε μια διδασκαλία το κόστος έχει να κάνει κυρίως με τα εποπτικά μέσα. Ένας Παγκόσμιος χάρτης, αρκετά cd, εξειδικευμένα βιβλία, αφίσα, φύλλα εργασίας για το μαθητή, ψαλίδι και κόλλα είναι τα παραδοσιακά εποπτικά μέσα που χρειάζονται. Αν ο δάσκαλος έχει προσωπικό αρχείο θα επιβαρυνθεί μόνο με αρκετό κουβάλημα και σαφώς περισσότερη διδακτική ώρα. Αν δεν έχει προσωπικό αρχείο θα πρέπει να απευθυνθεί στη σχολική μονάδα για την αγορά των παραπάνω επιβαρύνοντας οικονομικά τη σχολική επιτροπή ή οποιοδήποτε άλλο αρμόδιο φορέα. Η ανταπόκριση μάλλον αρνητική θα είναι, γιατί το κόστος αυτού του υλικού είναι πολύ υψηλό, δεδομένου ότι αφορά μία διδασκαλία για μία τάξη, από το συγκεκριμένο δάσκαλο. Το υψηλό κόστος μπορεί να αποθαρρύνει το δάσκαλο και τελικά να μην πραγματοποιήσει τη διδασκαλία του ή να καταφύγει σε συμβιβασμούς. Η εργασία στο internet βγάζει από αυτό το αδιέξοδο και ταυτόχρονα ενημερώνει με ότι τελευταίο υπάρχει γύρω από αυτό το αντικείμενο. Εμείς για το συγκεκριμένο πρόγραμμα χρησιμοποιήσαμε πηγές από προσωπικό αρχείο, το οποίο αξιοποιήσαμε παρουσιάζοντάς το σε ηλεκτρονική μορφή και διασταύρωση με πηγές από το internet, έτσι ώστε να υπάρχει επαρκείς και διαρκείς ενημέρωση.

Δεύτερον, προκειμένου ο εκπαιδευτικός να κάνει χρήση όλου αυτού του υλικού, κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, θα χρειαστεί αρκετή ώρα. Π.χ. να ξεφυλλίσει τις σελίδες ενός βιβλίου για να δουν οι μαθητές τις εικόνες με τα μουσικά όργανα συν τον απαραίτητο σχολιασμό, περνώντας από κάθε θρανίο και αλλάζοντας κάθε φορά τη μουσική. Δεν αναφερόμαστε βέβαια σε δέκα εικόνες και τρεις ακροάσεις. Ο όγκος των πληροφοριών είναι μεγάλος και ο χρόνος για την κατανόησή του και την εμπέδωσή του αρκετός αν θέλουμε οι μαθητές να έρθουν όσο το δυνατόν πιο κοντά στη γνωριμία με τα παραδοσιακά μουσικά όργανα από όλο τον κόσμο. Η ηλεκτρονική παρουσίαση με τη χρήση δεσμών, ελαχιστοποιεί το χρόνο παρουσίασης και για το δάσκαλο, αλλά και για την αναζήτηση από το μαθητή.

Κατά την πλοήγησή του ο μαθητής μπορεί να δει χάρτες, εικόνες από μουσικά όργανα, φωτογραφίες, να ακούσει συγκεκριμένους ήχους, να παρακολουθήσει video.

Η παρουσίαση δεν μένει μόνο στη θεωρητική προσέγγιση του θέματος αλλά δίνει τη δυνατότητα στο μαθητή να εξερευνήσει και να εξάγει ο ίδιος τα συμπεράσματά του μέσα από την αναζήτηση και τη σύγκριση των πηγών.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΠΟ ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ

1. Στόχοι της διδασκαλίας

Η παρούσα διδασκαλία, αφορά στη διδασκαλία παραδοσιακών μουσικών οργάνων από διάφορα μέρη του κόσμου, σε μαθητές της Ε΄ τάξης του δημοτικού σχολείου. Όμως το συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο περιλαμβάνεται στην ύλη του αναλυτικού προγράμματος για τη μουσική της Β΄ γυμνασίου. Γι' αυτό το λόγο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το υλικό παρουσιάζεται στη διευρυμένη του μορφή. Με την κατάλληλη προσαρμογή είναι ικανό να ανταποκριθεί και σε μικρές ηλικίες. Αυτός άλλωστε είναι και ο αρχικός στόχος.

Σκοπός του μαθήματος είναι η συνειδητοποίηση της οικουμενικότητας της μουσικής τέχνης, μέσα από την παρατήρηση των παραδοσιακών μουσικών οργάνων που χρησιμοποιούν λαοί από διαφορετικά μέρη του πλανήτη. Επιμέρους μουσικοί στόχοι είναι α) η αναγνώριση διαφορετικών μουσικών οργάνων, β) η εξάσκηση της ακοής σε διαφορετικά ηχοχρώματα, γ) η συνειδητή κατηγοριοποίηση των μουσικών οργάνων ανάλογα με τον τρόπο παραγωγής του ήχου. Ταυτόχρονα προσεγγίζονται και θέματα από άλλα γνωστικά αντικείμενα όπως η γεωγραφία (προσανατολισμός - ήπειροι) και η πληροφορική.

Λόγο του συγκεκριμένου τρόπου διδασκαλίας οδηγούμαστε σε μία διαθεματική προσέγγιση. Μέσω αυτής της προσέγγισης, οι μαθητές, ενώ μαθαίνουν μουσική, έρχονται αντιμέτωποι με έννοιες από άλλους γνωστικού τομείς, συνειδητοποιώντας και εμποδώνοντας καλύτερα τα γνωστικά αντικείμενα. Έτσι η διδασκαλία της μουσικής λειτουργεί ως όχημα μεταφέροντας εμπειρίες από άλλα μαθήματα και δείχνοντας τον ενοποιητικό χαρακτήρα της γνώσης.

Σ' αυτή τη διδασκαλία, το μαθησιακό περιβάλλον του ηλεκτρονικού υπολογιστή έχει τον πρωταγωνιστικό ρόλο, που πρωταρχικό στόχο έχει α) την ενίσχυση της διαχείρισης πληροφοριακού υλικού και β) τη διευρυντική μάθηση, (Γιακουμάτου,2004) καλλιεργώντας ταυτόχρονα τις δεξιότητες χρήσεις του Η/Υ.

Σε καμιά περίπτωση στόχος δεν είναι να αντικατασταθεί ο δάσκαλος. Άλλωστε δεν υπάρχει λογισμικό που μπορεί να αντικαταστήσει το μάθημα του εκπαιδευτικού, παρά μόνο λογισμικά που καλούνται να υποστηρίξουν τον εκπαιδευτικό. (Γιακουμάτου,2004). *Οι νέες τεχνολογίες δεν αποτελούν και δεν πρέπει να αποτελούν πανάκεια για την εκπαίδευση. Η θέση τους είναι να συμβάλουν με τα μέσα που διαθέτουν στην εξέλιξη των διδακτικών θεωριών και την ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών τεχνικών.* Η προσέγγιση του διδακτικού αντικειμένου στην παρούσα εισήγηση γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε οι μαθητές να «μαθαίνουν παίζοντας», σε ένα ελκυστικό μαθησιακό περιβάλλον.

2. Ένα μουσικό ταξίδι με μερικά κλικ

Η διδασκαλία χωρίζεται σε δύο μέρη.

Στο πρώτο μέρος, οι μαθητές ξεναγούνται στο πρόγραμμα με την καθοδήγηση του δασκάλου, ενώ ταυτόχρονα εξοικειώνονται με τη χρήση των δεσμών που χρησιμεύουν στην λειτουργία του προγράμματος και στο πέρασμα από τη μια διαφάνεια στην άλλη. Το λογισμικό στηρίζεται στην εφαρμογή Power Point της Microsoft. Περιλαμβάνει χάρτες και εικόνες – φωτογραφίες, με μουσικά όργανα και οργανοπαίκτες. Επίσης ακροάσεις και video. Έχει γίνει προσπάθεια ώστε οι εικόνες να είναι φωτογραφίες και όχι ζωγραφιές για να υπάρχει πιστή αναπαραγωγή της πραγματικότητας. Τα video είναι μαγνητοσκοπήσεις που έγιναν ειδικά γι' αυτό το σκοπό από μουσικούς και ντόπιους οργανοπαίκτες.

Μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στην Ελληνική μουσική λόγω του ότι η συλλογή στοιχείων από τον Ελλαδικό χώρο ήταν και είναι πιο εύκολη από άλλα μέρη, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι παραμελείται η παρουσίαση άλλων μουσικών οργάνων. Η διδασκαλία ξεκινάει παρουσιάζοντας τον παγκόσμιο χάρτη επισημαίνοντας τις Ηπείρους της Αμερικής, της Αφρικής, της Ωκεανίας και ξεχωρίζοντας της Ευρώπη από την Ασία. Σε κάθε μία από αυτές τις περιοχές υπάρχει δεσμός που οδηγεί σε μια συγκεκριμένη περιοχή και αυτή με τη σειρά της στο αντίστοιχο τοπικό παραδοσιακό μουσικό όργανο. Σε ορισμένα μέρη, όπως παραδείγματος χάρι στην Ελλάδα τα όργανα είναι ταξινομημένα σε μουσικές κατηγορίες ανάλογα με τον τρόπο παραγωγής του ήχου. Δηλαδή σε Χορδόφωνα, σε Αερόφωνα, σε Μεβρανόφωνα, σε Ιδιόφωνα και σε Νυκτά. Οι ακροάσεις των οργάνων και τα video ζωντανεύουν τη διδασκαλία και βοηθούν με τον καλύτερο τρόπο στην εμπέδωση αυτών που ο εκπαιδευτικός επιθυμεί.

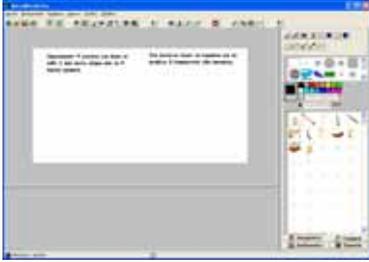

Είναι αποδεδειγμένο ότι η παρουσίαση στοιχείων με διαφορετικό τρόπο μπορεί να προσελκύσει περισσότερους τύπους μαθητών και το πέρασμα των στοιχείων από την βραχυπρόθεσμη στην μακροπρόθεσμη μνήμη να γίνει γρηγορότερα. Αυτό είναι ένα από τα πλεονέκτημα του πολυδιάστατου τρόπου παρουσίασης που προσφέρουν οι ΤΠΕ.

Ο δάσκαλος καθόλη τη διάρκεια του μαθήματος συντονίζει, καθοδηγεί αλλά και επιβραβεύει κάθε θετική προσπάθεια. Επικεντρώνει το ενδιαφέρον των μαθητών σε θέματα που θεωρεί ότι είναι απαραίτητα και επισημαίνει εκείνα τα σημεία που θα τους απασχολήσουν στα φύλλα εργασίας. Αν χρειαστεί μπορεί να γυρίσει σε προηγούμενες διαφάνειες, προκειμένου να επιστήσει την προσοχή. Ακόμη οργανώνει τη διδασκαλία με τέτοιο τρόπο ώστε οι ακροάσεις να γίνονται τη σωστή στιγμή και να είναι τουλάχιστον στην αρχή κοινές για όλους. Στη συνέχεια ο μαθητής αφήνεται να πλοηγηθεί μόνος του στο πρόγραμμα, σημειώνοντας οτιδήποτε του έκανε περισσότερο εντύπωση από τα μουσικά όργανα που συνάντησε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του και τις μουσικές που άκουσε.

Στο δεύτερο μέρος, περιλαμβάνονται φύλλα εργασίας τα οποία καλείται να συμπληρώσει ο μαθητής, συλλέγοντας πληροφορίες από την παραπάνω παρουσίαση. Τα συγκεκριμένα φύλλα εργασίας στηρίζονται σε εφαρμογές του microworlds pro από το βιβλίο των Δαπόντες & άλλοι, «Ο δάσκαλος δημιουργός».

Ο λόγος που χρησιμοποιήθηκε το παραπάνω πρόγραμμα είναι γιατί οι δραστηριότητες που προτείνονται είναι ανοιχτού τύπου και έτσι έδωσαν τη δυνατότητα, με την κατάλληλη επεξεργασία, να προσαρμοστούν στις ανάγκες αυτού του μαθήματος. Συγκεκριμένα δημιουργήθηκαν έξι φύλλα εργασίας που περιέχουν αντιστοιχίσεις, συναρμολόγηση μουσικών οργάνων και ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Ο μαθητής, ταυτόχρονα με την εμπέδωση του διδακτικού αντικείμενου, μαθαίνει να χρησιμοποιεί τα εργαλεία ζωγραφικής του microworlds pro, να δημιουργεί χελώνες και να τις μετατρέπει σε μουσικά όργανα, να μικραίνει αντικείμενα, κ.α..

Η αναζήτηση συγκεκριμένων μουσικών οργάνων τον αναγκάζει, να χρησιμοποιήσει τους χάρτες και να «ταξιδέψει» σ' αυτούς μετατρέποντάς τον σε έναν μικρό εξερευνητή και κάνοντας την αναζήτηση συναρπαστική. Μερικά φύλλα εργασίας είναι σχεδιασμένα με τέτοιο τρόπο ώστε να συνειδητοποιήσει τα κοινά στοιχεία που υπάρχουν ανάμεσα σε μουσικά όργανα από διάφορα μέρη της γης και το πόσο κοινή είναι η ανάγκη των ανθρώπων σε όλον τον πλανήτη για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους – χαρά, λύπη, αγωνία, φόβο – μέσα από τη μουσική. Αυτή είναι η ανάγκη που οδηγεί στη δημιουργία μουσικών οργάνων από την ίδια τη φύση, το ανθρώπινο σώμα και υλικά που μόνο το ανθρώπινο μυαλό και η φαντασία μπορούν να επινοήσουν.

Κλείνουμε αυτήν την εισήγηση με τα λόγια του Γίαννη Γιανναράκη όπως αυτά καταγράφηκαν σε ένα τεύχος του περιοδικού ROM:

«Πριν ακόμα αποκτήσει τη στενότερη έννοια της τέχνης των ήχων, η μουσική για τους αρχαίους σήμαινε την ενασχόληση που διαμορφώνει το πνεύμα και ψυχή ... Ήταν η τέχνη των Μουσών, που ως κόρες της Μνημοσύνης, της θεάς της μνήμης, τροφοδοτούσαν τις πηγές της έμπνευσης και της δημιουργίας.»

Στο πέρασμα από το μύθο στην ιστορία και από τον προφορικό λόγο στο γραπτό, η τέχνη των Μουσών συνόδευσε τις ανθρώπινες δραστηριότητες από τις απλές έως τις πιο σύνθετες, δίνοντας ρυθμό στο μόχθο, βήμα και παιάνα στις στρατιωτικές εφορμήσεις μελωδική συνοδεία στις κοινωνικές εκδηλώσεις και βάλαμο στον ανθρώπινο πόνο. Συντρόφευε το ανθρώπινο πνεύμα στις κοσμικές του αναζητήσεις στον κόσμο το μικρό όπου γεννιέται η ζωή και στον κόσμο το μέγα όπου μορφώνονται οι γαλαξίες.»

Στον 20^ο αιώνα, η τέχνη των Μουσών ξέφυγε από τα σώματα των ανθρώπων και των οργάνων, απογειώθηκε με τρόπο πρωτόγνωρο και βρήκε στο ηλεκτρόνια...το μέσο που τη διέδιδε αστραπιαία παντού και την κατέγραφε σε μια – σχεδόν – ανεξίτηλη μνήμη. Η μουσική ήταν η πρώτη μορφή παγκόσμιας πληροφορίας που ταξίδεψε πάνω από τα γεωγραφικά και γλωσσικά σύνορα, μεταδίδοντας θαυμαστές εικόνες και συμπυκνωμένα νοήματα. Στον 21^ο αιώνα οι κόρες της Μνημοσύνης τροφοδοτούν μια νέα, τεράστια πηγή έμπνευσης και δημιουργίας που θα είναι η συλλογική μνήμη του μέλλοντος.»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Fagotto, (1996). Παραδοσιακά κρουστά όργανα. Αθήνα: εκδ. Fagotto.

Εκπαιδευτική Πύλη Νοτίου Αιγαίου – www.epyna.gr

2. Filz, R. (2002). *Vocal Percussion* vol.1. Wien: Universal Edition A.G.
3. Filz, R. (2002). *Vocal Percussion* vol.2. Wien: Universal Edition A.G.
4. Michels, Ul. (1994). *Άτλας της Μουσικής*. τομ.1. Αθήνα: εκδ. Φ. Νάκας.
5. Rault, L. (2000). *MUSICAL INSTRUMENTS, A worldwide Survey of Traditional Music-Making*. New York: Thames & Hudson Ltd, London, and Harry N. Abrams, Inc
6. Αβέρωφ, Ε. (1992). *Εισαγωγή στην Οργανογνωσία*. Αθήνα: εκδ. Φ. Νάκας.
7. Αγγουριδάκης, Λ. (1997). *Τα κρουστά στην ελληνική παραδοσιακή μουσική*. Θεσσαλονίκη: εκδ. ΝΤΟΡΕΜΙ.
8. *ΑΤΛΑΣ ΗΠΕΙΡΩΝ*, Αθήνα: εκδ. Άγκυρα.
9. *ΑΤΛΑΣ ΕΥΡΩΠΗΣ*, Αθήνα: εκδ. Άγκυρα.
10. Βλαχάβας, Ι., & άλλοι.(2004). *Οι Τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών στην Ελληνική Εκπαίδευση: Απολογισμός και προοπτικές*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
11. Δαπόντες Ν., & άλλοι. (2003). *Ο δάσκαλος δημιουργός*. Αθήνα: εκδ. Καστανιώτη.
12. *ΕΛΛΑΔΑ Ένας σύγχρονος Άτλας*, (2002). Αθήνα: εκδ. Πατάκη.
13. Ιωάννου, Σ, & άλλοι. (2001). *Ποιότητα εκπαιδευτικού λογισμικού: εννέα σημεία ιδιαίτερης σημασίας*. Σύρος. 1^ο Συνέδριο για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη. Εκπαιδευτική Πύλη: www.epyna.gr.
14. Κυνηγού-Φλάμπουρα, Μ. (1998). *Λαϊκά μουσικά όργανα του κόσμου*. Αθήνα: εκδ. Ακρίτας.
15. Μονεμβασιτής, Β.Γ. (1996). *Τα μουσικά όργανα, παλιά & νέα*. Αθήνα: εκδ. MOS.
16. *Μουσικά όργανα όλων των Ηπείρων*, Αφίσα. Αθήνα: εκδ. Fagotto.
17. ΥΠΕΠΘ. Η μουσική μέσα από την Ιστορία της, β' Γυμνασίου. ΟΕΔΒ.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- <http://www.cretan-music.com> Κρητική Μουσική
- <http://www.forthnet.gr/stigmes/lyra2.htm> Κρητικό περιοδικό Στιγμές
- <http://www.culture.gr/4/42/421/42109/e4210901.html> Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων
- <http://www.hobgoblin.com/info/glossary.htm>. Ο κατάλογος του Hobgoblin με πολλά παραδοσιακά όργανα και αναφορές για κάθε ένα από αυτά.
- <http://www.hobgoblin.com/local/contfram.htm>. Ηλεκτρονικό κατάστημα με μεγάλη ποικιλία παραδοσιακών οργάνων.
- <http://www.eyeneer.com/World/Instruments/index.html>. Σελίδα με παραδοσιακά όργανα ανά μέρος και πολύ καλά δείγματα ήχου.
- <http://www.chineseculture.net/guqin/instruments/>. Σελίδα με κινέζικα μουσικά όργανα
- <http://www.asu.edu/lib/subject/ethno.htm> Σελίδα με όλες τις εγκεκριμένες διευθύνσεις που αναφέρονται στην εθνομουσικολογία.
- <http://www.si.umich.edu/chico/instrument/> Ανοιχτή εγκυκλοπαίδεια. Η ηλεκτρονική διεύθυνση της ανοιχτού τύπου μουσικής εγκυκλοπαίδειας Chico.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Music_of_Russia. Σελίδα με μουσικά όργανα από τη Ρωσία
- <http://www.washington.edu/uwired/outreach/teched/projects/web/music/home.htm>. Η διεύθυνση του πανεπιστημίου της Ουάσιγκτον, με σελίδα που αναφέρεται σε παραδοσιακά μουσικά όργανα από όλο τον κόσμο για τους δασκάλους, με φύλλα εργασιών.